

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

26. An negotiorum gestor teneatur de culpa levissima? Et an hæredes tutoris, si negotia à tutore defuncto capta perfecerunt, habeant actionem negotiorum gestorum, &c. Et deducitur tutelæ non solum de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

tio positiuum inesse constat. Nam qui doctissimus est, recte dicitur doctus: qui sapientissimus, recte dicitur sapiens. Itaque non sequitur, negotiorum gestor tenetur praestare exactam diligentiam; ergo non exactissimam. Item negotiorum gestor debet esse diligens: ergo non diligentissimus. Sic etenim a mandatario requiritur, vt aliena negotia, exacto officio, gerat. d. l. in re mandata 2. l. C. mandati. & tamen, nihil quidquam, ab eo neglectum culpa vacuum esse, ibidem pronuntiat. Sic & commodatarius non commodatis exactam diligentiam adhibere dicitur. §. item in 1. verfic. at. 13. Sec. supr. quib. mod. re contrahit. ob. igit. & tamen ipsum de culpa leuissima conueniri, traditur in l. sicur ceruo 5. §. nunc videndam 2. in fine, ibi, diligentiam. in rebus 18. in princ. ibi, diligentissimus ff. commodati. l. 1. §. & ite quidem 4. ibi, exactissimam ff. de obligationibus, & actionibus, & expositum accuratius in d. §. 2. supr. quib. mod. re contrahit. oblig. n. 23. & seqq.

7. Quarto non obstat, quod ex huiusmodi quasi contractu negotiorum gestor nihil plane commodi ad gestorem perueniat: sed solius domini, cuius negotia gesta sunt, vtilitas vertatur. Iuris autem non incogniti, quod cum contractus ad solius creditoris pertinet commodum, debitor de leuissima culpa conueniri non debeat. d. l. sicur ceruo 5. §. nunc videndum 2. ff. commodati. Hoc, aio, non obstat, quod enim dicitur, leuissimam culpam non praestari, cum contractus non concernit vtilitatem debitoris, id hanc recipit limitationem, nisi debitor se se contra sui obulerit, suamque diligentiam, & industriam professus fuerit. Iam vero negotiorum gestor nulla plane necessitate coactus, sed sua sponte aliena negotia administranda suscipit. Igitur merito de leuissima culpa tenetur. Ergo, &c. Et ita hanc sententiam tenet Donellus lib. 15. comment. iur. ciuil. l. 5. & ibi Hilligerus in notis litera F. Vultius lib. 1. discept. s. holsat. 15. Beloldus in delib. iuris, ex li. 1. Pandect. tit. 1. n. 30. & alij.

8. Sed ego contrariam sententiam tanquam probabilem admitto, vt supra diximus de mandatario, & nobiscum docet Cardin. de Lug. de inst. nom. tom. 1. disp. 8. sect. 8. n. 106. & 108. nam leges citatae non videntur obligare, maxime pro foro concientiae; & hanc negatiuam sententiam absolute docent Angelus, Myntingerus, Balduinus, Heigius, Giphanius, Ritteshufius, Schneidevinius, & praesertim Henricus Bocerius n. 43. & seq. Petr. Greg. in Synag. iur. vniuers. lib. 20. c. 2. n. 4. Hunnius disp. 17. ad Inst. iur. c. 17. & alij.

RESOL. XXVI.

An negotiorum gestor teneatur de culpa leuissima? Et an haeredes tutoris, si negotia a tutore desinente capta perferunt, habeant actionem negotiorum gestorum, & c? Et deducitur tutela non solum de dolo, & lata culpa, sed etiam de leui culpa competere? Et de qua culpa haeredes Magistratum teneantur? Ex p. 11. tr. 3. & Misc. 3. Rel. 18.

1. Causus erit quotidianus, & affirmatiuum sententiam tenet Hermanus Vvlerius l. 1. disp. 11. Iacobus Cuiacius in leg. 2. ff. de positi, Donellus lib. 25. comment. 25. & ibi Osualdus Helligetus. Probatur primo haec opinio, nam in leg. 24. C. de v. iuris Philippus Imperator haud obscure significat, a negotiorum gestore exigi diligentiam exactissimam, non solum exactam, dum de matre liberorum suorum negotia gerente ita rescribit, si mater tua minor annis constituta negotiaque quae ad te pertinent gesserit, cum omnem diligentiam praestare debeat, viuas pecuniae tuae, quam administrasse fuerit comprobata praestare compelli.

2. Ecce hic mater omnem diligentiam in gerendis,

& administrandis liberorum negotiis praestare compellitur, quod si igitur omnem diligentiam quam culpa leuissima apponi dictum est; Et si a matre omnis exigitur diligentia, multo magis exigitur ab extraneo.

3. Non equidem me laet, vulgo interpretes dissentientes respondere, omnem diligentiam d. l. 24. non absolute de omni diligentia, quam etiam diligentissimus Pater familias adhiberet, sed de omni diligentia matris, quam suis propriis rebus adhibere solet, intelligendum esse; quae diligentia opponi solet non leuissimae, sed leui culpa.

4. Verum haec interpretatio admittenda non videtur; Primo, Quia est plane diuinatoria, nec vilo fundamento suffulta, cum Imperator non dicat omnem diligentiam matris, vel omnem diligentiam, quam mater suis rebus adhiberet, sed absolute & simpliciter omnem diligentiam, cum igitur imperator non distinguat, nec nos distinguere debemus.

5. Secundo, Quia diligentia, quam quis suis rebus adhibet, opponitur culpa lata, ita vt si eam in alienis rebus non praestiterit, latam culpam, seu culpam eam, quae dolo proxima est, commiserit, pro quo Textus est in l. 1. ff. de positi. vbi ita scribitur; Quod Nerva diceret latorem culpam dolum esse Proculo displicebar, mihi verissima videtur. Nam si quis non ad eum modum, quem hominum natura desiderat, diligens est, nisi tamen ad suum modum curam in deposito praestet, fraude non caret, nec enim salua fide minorem iis, quam suis rebus, diligentiam praestabit.

Facit etiam pro hac sententia lex 11. ff. de negot. gest. leg. 2. l. C. mandati. & §. 1. instit. de oblig. qua quasi ex contrahit. nasc.

6. Verum communis opinio, cui ego adhaereo, tenet, quod non de leuissima, sed de lata solum, & leui culpa negotiorum gestor conueniri possit, & ita quoque Anton. Faber in l. 1. ff. de negot. gest. Petr. Faber ad l. 2. de reg. iur. Et ratio est, quia leg. in 20. C. de negot. gestis. Imperatores Diocletianus, & Maximilianus hoc clare significant, dum ita scribunt, Tutor, vel curatori similis non habetur, qui citra mandatum negotium alienum sponte gerit, quippe superioribus quidem necessitas muneris, administrationis finem, huic autem propria voluntas facit, ac satis abundeque sufficit, si cui, vel in paucis amici labore consulatur, secundum quae super his quidem quae nec tutor, nec curator constitutus vltro quis administrat, cum non tantum dolum, & latam culpam, sed & leuam praestare necesse habeat, a te conueniri potest.

7. Hic latae dumtaxat & leui culpa, non etiam leuissimae fit mentio, at hanc silentio Imperatores praeteriuri non fuissent, si & ipsa praestanda esset.

8. Secundo, Confirmat insuper hanc sententiam non parum, quod ex huiusmodi quasi contractu negotiorum gestorum, nihil plane commodi ad gestorem perueniat; sed totus contractus ad solius Domini, cuius negotia gesta sunt, vtilitatem spectet, atqui certi, & expediti iuris est, quod cum contractus ad solius creditoris, & agentis pertinet commodum, debitor de leuissima culpa conueniri non debeat, lib. 5. ff. commodat.

9. Tertio, Praeterea, si ad exactissimam, & summam diligentiam negotiorum gestor obligatus esset, atque de leuissima culpa teneretur, nemo facile alterius negotia curaturus, & suscepturus esset, cum praesertim mero amore Domini, nec vilo lucro adductus, negotia aliena quisque suscipiat: hinc saepe maximo cum detrimento absentium, indefensa relinquerentur ipsorum negotia, ad quae tamen gerenda amici inuitanda potius videntur d. §. fin. instit. 10. de oblig. qua quasi ex contrahit.

10. Quarto, accedit his Textus in recept. sent. Pauli l. 1. tit. 4. pr. vbi dicitur, qui negotia aliena gerit & bonam fidem, & exactam diligentiam rebus eius, pro quo interuenit, praestare debet, exactam, ait Imperator,

Sup. his magis late in Res. seq. 2. Hoc suppo. sit & leq. & in alia eius not.

Sup. hoc aliquid in Resol. iustis not. 1. huius res. & signan. ter in tom. 6. ur. R. Ref. 140. & 141. 8. Nota per totum de in aliis eorum notuorum.

Supra in re hanc est supra

Sup. hoc in Res. praeteri. & ne praesentitas leq. omnes iusticias p. i. annot.

rator, non exactissimam, atqui exacta diligentia opponitur culpa leui, exactissima verò culpa leuissima, proinde cum à negotiorum gestore exigitur dumtaxat exacta diligentia, significatur, ipsum de leui saltem culpa teneri.

11. Quintò, cui simile est quod in *l. si pupilli 6. §. ult. ff. de negot. gest.* à negotiorum gestore exigitur, vt diligens sit, non etiam vult diligentissimus, cui conlequens est in negotiorum gestore culpam leuem, & non leuissimam vindicari.

Sup hoc in B. l. not. præterita principio

12. Sed hic etiam intrat alia curiosa quæstio, nam hæredes tutorum si negotia à tutore defuncto cepta perfererint, habent actionem negotiorum gestorum, & aduersus ipsos actio negotiorum gestorum tenetur de eo sanè, quòd dolo, aut culpa tutoris perperam gestum est, datur in hæredes actio *l. 1. C. de hered. tut.* sed vtrum de dolo saltem, & lata culpa, an verò etiam de leui culpa defuncti tutoris conueniri possint, controuersum est.

Sunt enim, qui hoc affirmandum existimant, è quorum numero sunt Cuiac. *l. 3. obseru. 30. & 21. obseruat.*

2. Notam *1. amicab. responf. 23. Mercerus 2. opin. 24.*

13. Primò. Etenim constat inter omnes actionem tutelæ non solum de dolo, & lata culpa, sed de leui etiam culpa competere *l. 23. ff. de reg. iur.* atqui hæc actio tutelæ in hæredes est transitoria, vt quæ ex quasi contractu descendat, & rei sit persecutoria *§. 1. de perpet. & temp. act.* Hinc itaque dicendum videtur hæredes quoque tutoris de leui culpa conueniri posse.

14. Secundò. Accedit, quòd cum hæredes tutoris de dolo defuncti, adeoque de eius delicto conueniantur, multo facilius de leui culpa conueniri possint.

15. Tertio. Idem confirmat *l. 4. §. 1. ff. de fideiuf.* vbi Vulpianus *Negligentia aut planè propria heredi non imputabitur*; ex quo Cuiacius, ergo tutoris negligentia heredi imputari colligit.

16. His tamen non obstantibus mihi magis placet opinio Antonij Fabri *l. 1. coniect. 12.* qui contendit hæredes tutoris de lata solum culpa, non etiam de leui teneri.

17. Primò. Hoc siquidem expressè Vlp. confirmat in *l. 4. ff. de magistr. conueniend.* In qua non similiter ait, hæredes magistratuum vt ipsi tenentur; nam nec hæres tutoris negligentia nomine tenetur; nam magistratus quidem in omne periculum succedit: Hæres ipsius dolo culpa proximè succedaneus est. His verbis diserte asserit Vlp. hæredem tutoris negligentia nomine non teneri, per negligentiam autem nil aliud, quàm culpam leuem intelligit.

18. Respondet Cuiacius, quod Vlp. dicit, hæredem tutoris non teneri negligentia nomine, id non de negligentia tutoris, sed de propria ipsius hæredis negligentia exaudiendum; Verùm præterquam quòd hoc diuinatorium sit, refellitur etiam eò, quod hæredem tutoris similem dicit Vlp. heredi Magistratus, atqui Magistratus hæredis nulla potest esse propria culpa in eo, quòd non idoneè satis datum sit, relinquitur itaque quod hæres negligentia tutoris nomine non conueniatur: accedit, quod longè facilius quis de propria culpa, quàm aliena teneatur? Si itaque, vt Cuiacius concedit, hæres tutoris non tenetur de culpa propria, multo minùs conueniri poterit de culpa aliena, tutoris videlicet. His adde, quòd *I. C.* subiiciat hæredem culpa dolo proximè succedaneum esse: quibus verbis luculentè Vlp. significat, sibi de culpa ipsius tutoris, ac Magistratus, in quam hæredes illorum succedant fermonem esse.

Sup. hoc ad litteram in §. Secundo de qua. Ref. §. q. Sed in fine aliquib. additis.

19. Secundò. De qua culpa hæredes magistratuum tenentur, de eadem, & hæredes tutorum conueniri queunt. Siquidem ad hæredes tutorum, ad hæredem Magistratum, & vice versà quoad propositum thema bonum, ac validum argumentum duci, probat *l. 4. & l.*

6. ff. de magistr. conueniend. Atqui hæres magistratus de culpa solum lata conueniri potest *l. 2. C. de magistr. conuen.* In qua Alexander Imperator in hæredes magistratus cuius non lata culpa pupillo non sit idoneè cautum, ait non solere actionem dari: Et in *l. 4. ff. eodem*, dicitur hæredem magistratus in culpam dolo proximam, hoc est in latam culpam succedere; & in *l. 6. ff. eod. tit.* Hæredem magistratus teneri si tanta fuerit magistratus culpa, vt omnem cautionem omittetere. Item non aliàs in hæredes actionem dandam, quàm si euidentè magistratus cum minus idoneis fideiussoribus contrahat: Quocirca, & tutorum hæredes non de alia, quàm de lata culpa conueniri poterunt.

20. Respondet hic quoque Mercerus adductam *l. 4. magistr. conueniend.* intelligendam de culpa ipsius hæredis propria, quam contraxerit in persequendis illis, quæ per tutorem defunctum inchoata, non verò absoluta fuerunt, & perfecta *l. 1. & l. ostendimus ff. de fideiuf. & nominat.*

Sed Cuiacij, hanc, & Merceriij responsionem ad Vlpiani responsum non quadrare dicendum est.

RESOL. XXVII.

An hæredes tutoris de leui culpa teneantur? Et supponitur tutorem, vel curatorem teneri de dolo, lata, & leui culpa.

Et notatur, quod in contractibus, alii que negotia interdum, (sub quo & lata culpa continentur) interdum leuis interdum leuissima culpa præstanda venit.

Dolus, & lata culpa præstantur in deposito.

Culpa leuis præstatur in emptio, locatio, in dote, in pigore, & in societate.

Diligentia, sine leuissima culpa, (qua duo, sibi inuicem opponuntur,) est præstanda incommode. Ex p. r. tr. 7. & Milc. 7. Rel. 49.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Cuiacius *lib. 13. obseruat. 13. & lib. 21. obseru. 2.* Hotomanus *lib. 2. obseruat. 2.* Mercerus *lib. 2. opin. 24.* asserunt enim, actionem tutelæ non solum de dolo, & lata culpa, sed etiam de leui etiam culpa competere, *l. 23. ff. de reg. iur.* Atqui hæc actio tutelæ in hæredes est transitoria, vt quæ ex quasi contractu descendat, & rei sit persecutoria *§. 1. de perpet. & temp. act.* Hinc itaque dicendum videtur, hæredes quoque tutoris de leui culpa conueniri posse.

2. Accedit, quod cum hæredes tutoris de dolo defuncti, adeoque de eius delicto conueniantur, multo facilius de leui culpa conueniri possint.

3. Idem confirmat *l. 4. §. 1. ff. de fideiuf.* vbi Vlpianus *negligentia, aut planè propria heredi non imputabitur*, ex quo Cuiacius, ergo tutoris negligentiam heredi imputari colligit.

4. Verùm negatiuam sententiam sustinet Ant. Fabri *lib. 1. coniect. 12.* asserens, hæredis tutoris de lata solum culpa, non etiam de leui teneri.

5. Primò, hoc si quidem expressè Vlp. confirmat in *l. 4. ff. de magistr. conuen.* vbi asserit, Hæredem tutoris negligentia nomine non teneri, per negligentiam autem nil aliud, quàm culpam leuem intelligit.

6. Respondet Cuiacius, quod Vlpianus dicit hæredem tutoris non teneri negligentia nomine, id non de negligentia tutoris, sed de propria ipsius hæredis negligentia exaudiendum. Verùm præterquam quòd hoc diuinatorium sit, refellitur etiam eò quod hæredem tutoris similem dicit Vlp. heredi Magistratus, atqui Magistratus hæredi nulla potest esse propria culpa in eo quod non idoneè satis datum sit; relinquitur itaque, quod hæres negligentia tutoris nomine non conueniatur: Accedit, quod longè facilius quis de propria culpa